

**SOUČASNÉ PROBLÉMY OBNOVY LESŮ
A STAV KOŘENOVÉHO SYSTÉMU LESNÍCH
DŘEVIN V ZÁVISLOSTI
NA MĚNÍCÍM SE PODNEBÍ**

VÝCHODISKA

- **Propracované a odzkoušené postupy jsou neúspěšné,**
- **ztráty po obnově až 60 %,**
- **snižuje se vitalita stromů - individuální nahodilé těžby až 80 % veškeré těžby,**
- **přírůst větší než udávají růstové tabulky,**
- **v krizi lesnická typologie,**
- **přírůst větší, ztráty narůstají ⇒ změna stanovištních podmínek a faktorů, které ovlivňují fotosyntézu, transpiraci a rychlost vysychání půdy.**

OBNOVA LESŮ - 1. PROBLÉM

VELMI RYCHLÝ PŘECHOD ZE ZIMY DO JARNÍCH PODMÍNEK

- **dříve - veškerá výsadba jarní - ztráty do 20 %**
- **nyní - jarní výsadba - ztráty až 40 %**

Ztráty smrku (2+2, jarní jamková sadba) po prvním vegetačním období v závislosti na fenologickém stavu sadebního materiálu, jeho vitalitě a klimatických podmínkách po výsadbě (k výsadbě použit morfologicky homogenní sadební materiál)

Fenologický stav sad. materiálu	Ztráty (v %) v závislosti na vitalitě sad. materiálu a klimatických podmínkách po výsadbě*	
	Po výsadbě normální průběh počasí	Po výsadbě 3 týdenní přisušek
V dormanci	3/4	4/8
Obnoven růst koř. systému	9/17	23/33
Rašící	39/51	78/97

* v čitateli zlomku nestresovaný sadební materiál, ve jmenovateli zlomku sadební materiál exponovaný před výsadbou 15 minut na volné a nekryté ploše - teplota vzduchu + 15 °C

LESNICKÁ PRAXE JE NUCENA TĚMTO SKUTEČNOSTEM ČELIT ZEJMÉNA

- **Větším využíváním podzimního zalesňování, kdy jsou klimatické podmínky výhodnější než v jarním období,**
- **podzimním vyzvedáváním sadebního materiálu a jeho skladováním v energeticky velmi náročných klimatizovaných skladech,**
- **zásadními změnami při manipulaci se sadebním materiálem; na ochranu rostlin před ztrátou vody jsou aplikovány antitranspirační a antidesikační prostředky, sadební materiál je dopravován v uzavřených obalech a kontejnerech, sadební materiál je přepravován v noci.**

OBNOVA LESŮ - 2. PROBLÉM

VYUŽÍVÁNÍ SADEBNÍHO MATERIÁLU, KTERÝ SVÝMI MORFOLOGICKÝMI PARAMETRY MÁLO ODOLÁVÁ STRESU SUCHEM

- **dříve - sad. materiál určité výšky - výsadba bez problémů**
- **nyní - tentýž sad. materiál - velké ztráty**

Ztráty sadebního materiálu smrku (f1+2, jarní jamková sadba) po prvním vegetačním období při ztrátě vody před sadbou (0 až 60 minutová expozice na volné nekryté ploše - teplota vzduchu + 18 °C) a navození 3 týdenního přisušku po výsadbě v závislosti na morfologických parametrech nadzemní části

Doba expozice před sadbou (min.)	Ztráty na konci prvního vegetačního období (v %) v závislosti na morfologických parametrech nadzemní části		
	28-32/4-6*	28-32/6-8*	35-45/6*
0	0	3	0
15	15	8	48
30	45	13	69
60	58	60	96

* v čitateli zlomku výška nadzemní části v cm, v jmenovateli zlomku tloušťka kořenového krčku v mm

Ztráty sadebního materiálu smrku po první zimě (2+2, jarní jamková sadba) v závislosti na poměru velikosti objemu kořenového systému k objemu nadzemní části a způsobu ochrany půdy proti ztrátě vody (k výsadbě použit nestresovaný sadební materiál, po výsadbě navozen 3 týdenní přisušek)

Poměr objemu KS : NČ	Ztráty (v %) po první zimě v závislosti na úpravě povrchu jamky	
	Bez ochrany povrchu jamky	Mulčování povrchu jamky
1 : 2	8	5
1 : 3	17	9
1 : 4	32	24

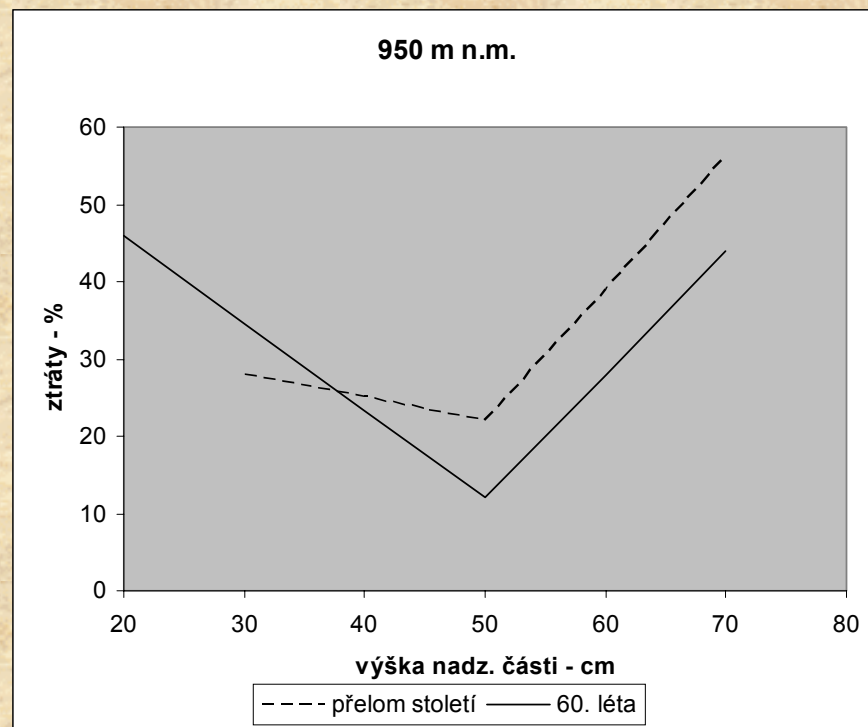
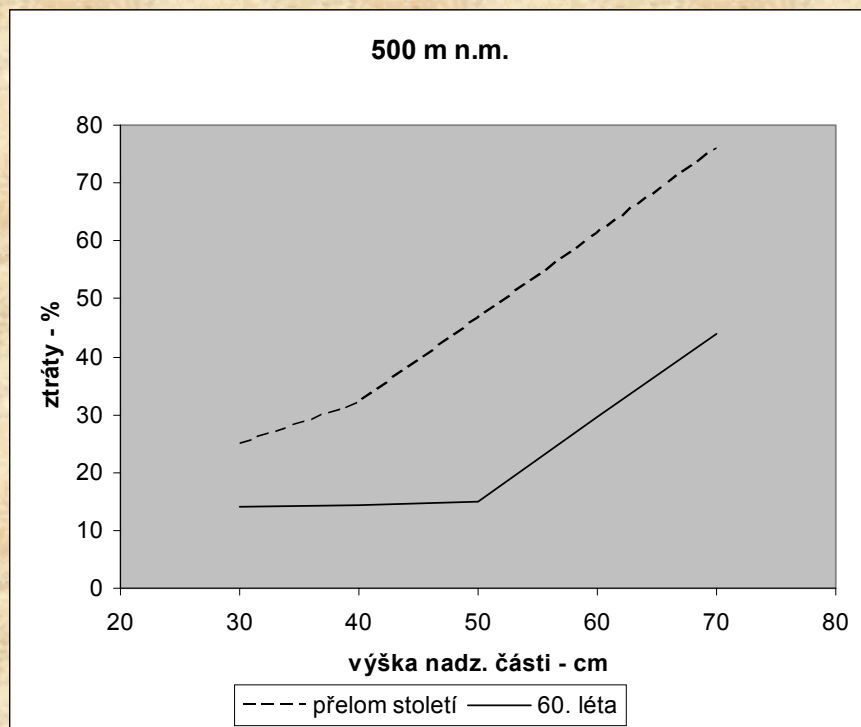

Ztráty po výsadbě v závislosti na použitém typu sadebního materiálu a druhu dřeviny (výsledky za pětileté období, roční zalesňování 140 ha, 2. až 5. lesní vegetační stupeň)

Ztráty Po výsadbě semenáčků a sazenic listnáčů	jarní výsadba - 27 %	
	podzimní výsadba - 16 %	
Ztráty po výsadbě listnáčů*	semenáčky	jednoleté - 14 % (1 : 1)
		dvouleté - 36 % (1 : 2)
	sazenice - 17 % (1 : 1)	
	poloodrostky - 54 % (1 : 2)	
Ztráty podle druhu dřeviny	4. a 5. lesní vegetační stupeň	SM - 38 %
		BK - 22 %
	2. a 3. lesní vegetační stupeň	BO - 12 %
		BK - 41 %
		DB - 19 %

* v závorce poměr objemu kořenového systému k objemu nadzemní části

Ztráty po výsadbě smrku rozdílných morfologických parametrů nadzemní části v nadmořských výškách 500 a 950 metrů n.m. v 60. letech a na přelomu století

LESNICKÁ PRAXE JE NUCENA TĚMTO SKUTEČNOSTEM ČELIT ZEJMÉNA

- **Pěstováním a užitím pouze sadebního materiálu, který svými parametry odpovídá nové normě jeho kvality (ČSN 48 2115); norma výrazně zvýšila požadavky na tloušťku kořenového krčku a velikost kořenového systému, což však znamená zásadní změnu technologií pěstování sadebního materiálu v lesních školkách (technologie vyžadují větší energetické vstupy a tím i větší finanční náklady na vypěstování sadebního materiálu),**
- **eliminací ztráty vody v období přísušků po výsadbě - aplikací hydrogelů a superabsorbentů pro jímání vody při výsadbě (aplikují se ke kořenovému systému),**

- **užitím takových biotechnik výsadby, které co nejméně narušují vzlínání spodní vody ke kořenovému systému (jamková sadba na kozí hřbet, štěrbinová sadba),**
- **omezením ztráty vody z půdy - aplikací mulče (nastýláním) v okolí vysazené rostliny, výjimkou není ani ruční závlaha,**
- **minimalizací transpirace rostlin po výsadbě - aplikací antitranspiračních prostředků, ale zejména ručním zkracováním jejich nadzemní části (což však prodlužuje dobu pro zajištění kultur a nutné je i další tvarování koruny).**

**ODUMÍRÁNÍ STROMŮ
A JEJICH KOŘENOVÝ SYSTÉM**

VÝCHODISKA

- **rychlost chřadnutí a odumírání je velmi rychlá,**
- **ani odumírající strom nemá snížen přírůst,**
- **přírůsty jsou až 3x větší než před 40 lety.**

Stav kořenového systému porostů smrku při různých situacích chřadnutí a odumírání

Parametr	Stav stromu	Orlické hory	Českomor. vysočina	Chalkograf
Index P	zdravý	19,9	21,2	19,8
	poškozený	7,2	13,7	9,7
Hloubka prokořenění (cm)	zdravý	24	66	49
	poškozený	18	32	27
Biomasa jemných kořenů (v % Kontr.)	zdravý	100/63*	100	100
	poškozený	94/58*	57	61
Životnost jemných kořenů (v % Kontr.)	zdravý	100/61*	100	100
	poškozený	95/44*	46	49
Hniloby kořenů (v % kořenů)	zdravý	0	24	31
	poškozený	12	72	66
Hniloby kmene (v % stromů)	zdravý	0	42	0
	poškozený	0	100	0
Výskyt václavky (v % stromů)	zdravý	16	100	100
	poškozený	85	100	100

PŘEDPOKLAD – vývin KS je geneticky fixován neplatí

STAV - mění se architektura KS – mělké, povrchové

- mění se životnost KS – málo funkční

- KS napadán parazitickými houbami

PŘÍČINA - změna chemismu půdy

- zásadní změna vlhkostních poměrů

- působení parazitických hub

DŮSLEDEK - odumírání stromů (jednotlivé, plošné)

- při změně podmínek částečná regenerace

- jde ale o „časovanou bombu“

PRINCIP CHŘADNUTÍ A ODUMÍRÁNÍ STROMU

- **predispoziční faktory**
  - **sucho**
  - **změna chemismu půdy a ovzduší**
- **spouštěcí faktor**
  - extrémní klimatický výkyv
  - působení biotického faktoru
- **příspěvající faktor** – všechny výše uvedené

ZÁVĚRY

- **Změna podmínek podnebí ovlivňuje růst a vitalitu stromu,**
- **klíčovým aspektem je kořenový systém,**
- **nutná změna tradičních lesnických postupů,**
- **vysazovat a pěstovat dřeviny pouze v optimu své ekovalence,**
- **základem kvality a stability porostu je kvalitní obnova,**

- **podstatně větší preciznost, důslednost a nové přístupy je třeba věnovat všem aspektům pěstování sadebního materiálu, jeho manipulace a biotechnikám výsadby,**
- **všechna lesnická opatření obnovy a výchovy musí směřovat k stimulaci tvorby kořenového systému jednotlivých stromů (cíl výchovy je strom - ne porost) a ztrátě vody výparem z půdy,**
- **změna podnebí epizodická = decimace lesních porostů, obzvláště z hlediska dřevoprodukčního.**